

Ferenczi Ilona

Muzsikáló tömjenező és az adriai szirének

Motetták, madrigálok, zsoltárok és canzonetták

egy soproni kántor kottatárából

(XVII. század első negyede)

XVI–XVII. századi városaink zenei életéről sokszor többet árulnak el a másodlagos irodalmi adatok, mint a fennmaradt zenei

Ferenczi Ilona zenetörténész, a MTA Zenetudományi Intézetének főmunkatársa, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem docense.

emlékek. Az elmúlt évtizedek kutatásai bizonyították, hogy a levéltári feljegyzések, a kottatári- és hangszerleltárok jobban tanúskodnak és átfogóbb képet adnak a szerteágazó zenélési alkalmakról. Mindazonáltal igen ritka, ha egy iskola vagy templom kottatára még ma is ugyanott található, mint a XVII. században;¹ inkább az alkalmyszerűen készített inventáriumok tudósítanak arról, hogy egykor hol és milyen köteteket tartottak nyilván.

A felvidéki városok XVI–XVII. századi leltárjainak anyagát néhány évvel ezelőtt dolgozták fel a szlovákiai kollégák.² A hét város templomaiból, iskoláiból ismert tizennyolc inventárium —köztük a besztercebányai, az eperjesi és a pozsonyi evangélikus templomok anyagáról készült jegyzék— egyenként csak egy-két oldalnyi terjedelmű, annak idején azonban 20–40–60, olykor több száz kötetes kottatárról készültek a feljegyzések. Ugyanilyen megsemmisült kötetekről tudósítanak az erdélyi Brassó iskolai könyvtárának az 1689-es tűzvészből megmentett katalógusai.³

Sopron monográfiáját készítve levéltári kutatásai közben Bárdos Kornél is talált adatokat a város és az egyház számára vásárolt művekről, a jegyzőkönyvben említett köszöntőkről, a számadáskönyvekben feljegyzett vásárlási és kötészjavítási bizonylatokról, a kiadókkal folytatott kottaelszámolásról. Az első gazdag tartalmú soproni inventárium 1629-ből maradt ránk,⁴ amikor Valentin Wigeleb kántor hagyatékáról készítettek bírósági leltárt, mely az azóta nyomaveszett kottaanyag köteteinek címét tartalmazza.⁵

¹ A löcsei evangélikus templomban a jobboldali karzaton található a XVI. és főképp XVII. századi hatalmas kottatár: énekeskönyvek, tabulatúrák gyűjtemények, stb.

² Jana Kalinayová und Autorenkollektiv: *Musikinventare und das Repertoire der mehrstimmigen Musik in der Slowakei im 16. und 17. Jahrhundert*. Bratislava 1995.

³ Csomasz Tóth Kálmán: *A humanista metrikus dallamok Magyarországon*. Budapest 1967. 64–69. az 1575-ben és 1619-ben készült jegyzékeket ismerteti.

⁴ Lelőhelye: Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára, jelzete: 1015/a 2 (Szent György számadások 1629/31. évi Gerichtsbuch), 69/b, 70b–71/b. Közli Bárdos Kornél: *Sopron zenéje a 16–18. században*. Budapest 1984. 45–48.

⁵ Az 1629. szeptember 11-én készített inventárium a 67. fólión kezdődik a ládákban őrzött ingóságok felsorolásával, majd a 69. fólión a könyvek számbavételével folytatódik.

Wigeleb kántori és iskolai működéséről nagyon keveset tudunk,⁶ a fennmaradt leltár alapján azonban joggal feltételezhetjük, hogy a város és az egyház zenei életében ő is tevékeny részt vállalt. A kottatár anyaga a kántor repertóriumját tükrözi, melyben különböző egyházi és világi alkalmakra írt darabok egyaránt helyet kaptak. Ez a zenei és funkcióbeli sokrétőség nemcsak a XVII. századi gyűjteményekben, hanem már egy-egy XVI. századi kéziratos forrásban is nyomon követhető,⁷ hiszen ebben az időben a templomi organisták és kántorok gyakran világi szolgálatokkal javítottak anyagi helyzetükön.

Bár akkor már több éve az evangélikusoké volt a két legnagyobb soproni templom, a Szt. György és a Szt. Mihály, Wigeleb kántor olyan műveket is megőrzött, amelyek valószínűleg a katolikus korszakból származtak. Az is elképzelhető, hogy régi állomáshelyéről néhány kötetet magával hozott Sopronba. Mindenesetre a kottatár jelentős rétegét képezik azok a művek, melyeket maga Wigeleb vagy elődje szerzett be. A nyomtatványok származási helye erős itáliai (elsősorban velencei), majd a későbbiekben német (elsősorban nürnbergi) kapcsolatokra utal.

Műfajok szerint igen változatos képet mutat a jegyzék. Az egyházi vonatkozású gyűjtemények között természetesen a motetták vagy a motetta-műfaj szerint készült darabok foglalják el az első helyet, ezen kívül mise, vesperás-tételek (Magnificat, zsoltártónusok, Benedicamus), passió⁸ és különböző címekkel a századforduló új műfaja, az egyházi concerto,⁹ valamint egyházi ének szerepel. A „Das grosse Gesangbuch” felirat¹⁰ minden bizonnyal az akkor használatos német nyelvű gyülekezeti énekeskönyvre utal, és talán az egyedüli egyszólamú kötet. A világi műfajok között a madrigál, a villanella, a canzonetta és a német világi ének a leggyakoribb.

A pontosan meghatározható és azonosítható művek száma ötven, ezek közül Velencében huszonhárom, Nürnbergben tíz kötet jelent meg. Az egyáltalán nem, vagy csak többféleképpen értékelhető tizenkét műből is több jelent meg az említett két városban. Valószínűleg az evangéliumi motettákra utal Vulpius „Dominicalia” sorozatának címe, a „Dominicalia geschrieben” megjelölés pedig az effajta evangéliumi motetták kéziratos terjesztéséről tanúskodik.¹¹ A szerzők között feltűnően nagy számmal szerepel általunk kevésbé ismert (helyesen fogalmazva: első ízben e leltárban olvasott) zeneszerzők neve, viszont két soproni vonatkozású név is feltűnik: Holzhauseré és Rauché.¹²

⁶ 1621-től 1629-ig töltötte be a soproni kántori állást; ld. Bárdos: *i. m.* 44–45.

⁷ Nálunk elsősorban a XVII. századi kéziratos gyűjteményeket jellemzi (Kájoni kódex, Stark-féle virginálkönyv, Lócsei tabulatúrás könyv).

⁸ Sajnos szerzői név nélkül, ld. 58. szám alatt.

⁹ Ezeket Bárdos tévesen egyházi versenyműveknek fordítja, ld. *i. m.* 62.

¹⁰ Ld. a leltár 2. tételét!

¹¹ Ld. a leltár 25. és 35. tételét!

¹² Ld. a leltár 1. és 31. tételét!

A leltár összesen hatvankét¹³ egység (mű vagy kötet) címléírását tartalmazza; ezt Bárdos Kornél könyvében az eredeti szövegezés szerint közli.¹⁴ Annak érdekében, hogy pontosabb képet kapjunk a biztosan meghatározható, valamint a többféle lehetőség közül választható nyomtatványokról, a következő felsorolásban megadjuk a művek teljes címét,¹⁵ nyomtatási helyét és idejét, továbbá a RISM sorozatban¹⁶ megjelent számát. Ez utóbbi hiányában az Eitner¹⁷ és a Grove¹⁸ lexikonokra hivatkozunk. A felsorolt címek nem pusztá adatok, hanem olykor a komponálás, illetve a feldolgozás módjára, az előadásra¹⁹ vonatkozóan is tanulsággal és érdekes adatokkal szolgálnak.

- 1) Holzhauser, Wolfgang: *Encomium Musicae*²⁰
- 2) *Das grosse Gesangbuch*
- 3) Dressler, Gallus: *Cantiones sacrae*
Hasonló címmel hét kötetet nyomtattak 1565 és 1577 között Wittenbergben, Magdeburgban és Nürnbergben.
vö. RISM A/I/2 D 3516, 3518–3523
- 4) Ammon, Blasius: *Missae /// quatuor vocibus quaternis in divino dei cultu decantandae, quibus unica quatuor etiam vocom pro fidelibus defunctis est adiecta.* Wien 1588.
RISM A/I/1 A 941
- 5) Praetorius, Michael: *Musarum Sioniarum motectae et psalmi latini /// IV. V. VI. VII. VIII. IX. X. XII. XVI. vocom, choro et organis accommodatae I. pars.* Nürnberg 1607.
RISM A/I/7 P 5361
- 6) Viadana, Lodovico (Grossi) da: *Concerti ecclesiastici* — több azonos című nyomtatvány, ezért a kiadványt nem lehet azonosítani.

¹³ Az eredeti felsorolásban a tételeknek nincs sorszámkuk; a sorszámokat csak itt alkalmazzuk a könnyebb tájékozódás kedvéért. A lista összeállítása semmiféle rendszerre nem utal; a leltározás nem a szerzők neve szerinti alfabetikus rendben, nem időrendben, sem nem műfaji csoportok szerint történt. — A leltárban még egy hegedű is szerepel a kántor tulajdonából.

¹⁴ Mi a RISM-, Grove- és Eitner-féle leírásokat vettük alapul.

¹⁵ A RISM-kötetben megjelent teljes cím szerinti kiegészítést három ferde vonallal választjuk el a soproni leltárban található rövid (nem mindig pontos) címléírásától.

¹⁶ *Répertoire International des Sources Musicales.* Einzeldrucke vor 1800. A/I/1–9. Bärenreiter Verlag 1971–1981. Bárdos könyvében még nem tudta ezt a sorozatot felhasználni.

¹⁷ Robert Eitner: *Biographisch-Bibliographisches Quellen-Lexikon.* 2. Verbesserte Auflage, Graz 1959.

¹⁸ *The New Grove Dictionary of Music and Musicians.* Second Edition, Taunton, Massachusetts [2001].

¹⁹ A vokális daraboknál a szerzők olykor hangszeres közreműködést is javasoltak.

²⁰ Azaz: *A muzsika dícsérete.* Ez a soproni vonatkozású mű, valamint a 2. sz. énekeskönyv elszórtan került a könyvek közé, a 3–62. sz. zeneművek címei egy tömbben, az inventárium végén foglalnak helyet. — Bárdos: *i.m.* 56–57; Holzhausernek a polgármesterhez, Lackner Kristófhöz írt leveléből közöl részletet, amelyben a Lackner által alapított Tudós Társaságnak ajánlott műve felől érdeklődik.

vö. RISM A/I/9 V 1360–1367: Velence 1602–1612; továbbá V 1380–1383: Velence 1607–1612

- 7) Lasso (Lassus), Orlando di (de): Fasciculus sacrarum cantionum doppelt
Ha a címben fontos a fasciculus szó, két kiadás jöhet számításba: Fasciculi aliquot sacrarum cantionum cum quatuor, quinque, sex et octo vocibus, antea quidem separatim excusi, nunc vero auctoris consensu in unum corpus redacti. Nürnberg 1582; továbbá Nürnberg 1589 (utánnymás)
RISM A/I/5 L 937, 991
- 8) Schröter, Leonhard: Partes — több kiadott mű szólamairól lehet szó, ezért a kiadványt nem lehet azonosítani.
vö. RISM A/I/8 S 2226–2233, 2235, 2236; nyomtatási hely: Wittenberg, Magdeburg, Erfurt, Helmstedt; kiadás éve: 1562–1590
- 9) Massaini, Tiburtio: Cantiones sacrae — hasonló címmel két kötet:
Sacrae cantiones sex vocibus cantandae ... liber secundus Velence 1596; ... liber tertius Velence 1601.
RISM A/I/5 M 1279, 1284
- 10) Demantius, Johannes Christoph: Trias precum²¹ vespertinarum ///, qua continentur: canticum B. Mariae Virginis, intonationes cum psalmis, et clausulae in precibus vespertinis consuetae quas Benedicamus vocant; et ad octo usitatos tonos: & ad duodecim modos musicos, tam quaternis, quam quinis & senis vocibus: eleganti harmonia, & quibusvis instrumentorum musicorum generibus communi, expressa et decantata. Nürnberg (1602)
RISM A/I/2 D 1533
- 11) Zangg(e)l, Narcissus: Cantiones sacrae ///, quas vulgo missas appellant, sex et octo vocibus. Bécs (1602)
RISM A/I/9 Z 30
- 12) Handl (Gallus), Jacob: Opus musicum — hasonló címmel négy kötet:
Tomus primus / 2. / 3. / 4 operis musici (musici operis). Prága 1586–1590
RISM A/I/4 H 1980, 1981, 1982, 1985
- 13) Marenzio, Luca: Tre voci — valószínűleg 3-szólamú villanellák (+ esetleg canzonetták) kiadása;
Vö. RISM A/I/5 M 587–610: Velence 1584–1600; továbbá gyűjteményes kiadás (Auszug ...) Nürnberg 1606, RISM A/I/5 M 611, valamint Antwerpen 1610, RISM A/I/5 M 612
- 14) Riccio, Teodoro: Sacrae cantiones ///, quas vulgo motecta vocant, quinque, sex et octo vocum, tum viva voce, tum etiam omnis generis instrumentis cantatu commodissimae. Nürnberg 1576.
RISM A/I/7 R 1286
- 15) Leoni, Leo: Sacrae cantiones — RISM szerint:

²¹ Bárdosnál a cím 2. és 3. szava felcserélve

- Sacrarum cantionum, liber primus octo vocum, cum duplici partitura organi, et in tabula illarum ordo videtur. Velence 1608 (1613)
RISM A/I/5 L 2002 (2003)
- 16) Sartorius, Paul: Cantiones sacrae — RISM szerint:
Sacrae cantiones sive motecta, senis, septenis, octonis, denis et duodenis vocibus canendae, atque instrumentis pro ecclesiarum & festorum quorundam commoditate, accommodande (sic!). Velence 1602.
RISM A/I/7 S 1084
- 17) Victorinus, Georg: Syren caelestis — Grove szerint:
Siren coelestis pro temporum dierumque, festorum diversitate concinnavit, organis item accommodavit, et in lucem dedit. München 1616.
Eitner 10. kötet, 80; Grove 26. kötet, 538 (Robert Machold)
- 18) Kürzinger (Kyrzinger), Johannes: Lesby modi. Unius, duarum, trium, quatuor vocum sono concinnati ... liber primus ... Passau—Salzburg 1624.
RISM A/I/5 K 2965
- 19) Merulo, Claudio: Sacri concentus — RISM szerint:
Sacrorum concentuum octonis, denis, duodenis et sexdenis vocibus modulandorum ... liber primus. Velence 1594.
RISM A/I/5 M 2365
- 20) Sardena, Orazio: Motecta
Eitner 8, 425 ; Grove 22. kötet, 284 (Hellmut Federhofer); Sardena Velence 1604: tanára (Gatto) és kollégája (Perini) motettáit adta ki.
- 21) Regnart, Jacob: Missae sacrae /// ad imitationem selectissimarum cantionum suavissima harmonia, a quinque, sex et octo vocibus. Frankfurt 1602.
RISM A/I/7 R 734
- 22) Hassler, Hans Leo: Psalmen und Christliche Gesäng /// mit vier Stimmen auff die Melodeyen fugweiß componiert. Nürnberg 1607.
RISM A/I/4 H 2330
- 23) Franck, Melchior: Contrapunctum compositum — RISM szerint:
Contrapuncti compositi. Teutscher Psalmen und anderer Geistlichen Kirchengesäng, welche nicht allein viva voce, sondern auch auff allerhand Instrumenten füglich zu gebrauchen. Nürnberg 1602.
RISM A/I/3 F 1643
- 24) Praetorius, Michael: Bicinia et tricinia — RISM szerint:
Bicinia und Tricinia ... Darinnen Die meiste Psalmen und Geistliche, in Kirchen und Häusern gebreuchliche Lieder mit 2. und 3. Stimmen auff Muteten, Madrigalische und sonsten noch eine andere, vom Autore erst erfundene Art ... gesetzt seind. Hamburg 1611.
RISM A/I/7 P 5360
- 25) Vulpius, Melchior: Dominicalia — RISM szerint nyolc kötet ilyen cím alatt:
Erster Theil Deutscher Sonntäglicher Sprüche von Advent biß auff Trinitatis mit besonderem Vleiss mit vier Stimmen gesetzt. Jena 1612 (Erfurt 1615, 1619); Der Ander Theil ... von Trinitatis bis auff Advent ... Erfurt

- 1614 (1617, 1622); Complementum und dritter Theil Fest- und Aposteltägiger Evangelischer Spruche, durchs gantze Jahr, so der Berühmpte Musicus Melchior Vulpius übergangen ... nach Madrigalischer Manier zu 4. 5. 6. 7. und 8. Stimmen componiret und gesetzt. Erfurt 1621 (1625).
vö. RISM A/I/9 V 2578–2580; 2582–2584; 2587, 2588
- 26) Aichinger, Gregor: Odaria lectissima ... Augsburg 1601.
RISM A/I/1 A 523
- 27) Brassicanus, Johannes: Similia Davidica ///, das ist Gleichnus (sic!) Text, auß dem Psalter Davids zusammen getragen und mit vier Stimmen componiret. Nürnberg 1615.
RISM A/I/1 B 4265
- 28) Il Verso, Antonio: Brevi concerti /// ... a 1. 2. 3. 4. 5. 6. 10. 12 voci con il suo spartimento per l'organo, libro secondo. Palermo 1606.
RISM A/I/4 I 3
- 29) Vecchi, Orazio: Canzonette — RISM szerint 30 kiadvány lehet:
vö. RISM A/I/9 V 1010–1039; nyomtatási hely: Velence (legnagyobb számmal), Milano, Nürnberg, Gera, Antwerpen; kiadás éve: 1580–1620
- 30) Gastoldi, Giovanni Giacomo: Madrigali — RISM szerint öt madrigálkötet:
vö. RISM A/I/3 G 547, 548, 549 555, 556; nyomtatási hely: mind Velence; kiadás éve: 1588–1602.
- 31) Rauch, Andreas: Thymiaterium musicale ///, Das ist: Musicalisches Rauchfäßlein mit dem edlesten und Gott dem Herrn angenehmsten Rauchwerck, das ist sehnlichen seufftzen und Gebetlein der betrangten Christlichen Kirchen angefüllet, welche zu erweckung mehrerer andacht mit anmutiger Harmonia mit 4. 5. 6. 7. und 8. Stimmen sampt dem Basso continuo geziert und geschmuckt sindt. Nürnberg 1625.
RISM A/I/7 R 337
- 32) Savioli, Alessandro: Cantiones sacrae — RISM nem tartalmaz ilyen vagy ehhez hasonló címet; ld. Salmi intieri a cinque voci. Velence 1597; RISM A/I/7 S 1114; a mű talán kéziratban volt meg a kántor kottatárában.
- 33) Helder, Bartholomäus: Cymbalum Genethliacum ///, Das ist Funffzehen schöne, liebliche und anmutige, Neue Jahrs und Weihnacht Gesenge, neben einem Corollario dreyer anderer Melodeyen mit 4. 5. und 6. Stimmen ... Erfurt 1615.
RISM A/I/4 H 4978
- 34) Hassler, Hans Leo: Neüe Teütsche Gesang /// nach art der welschen Madrigalien und Canzonetten, mit 4. 5. 6. und 8. Stimmen. Augsburg 1596.
RISM A/I/4 H 2336; Bárdos az augsburgi kiadásra hivatkozik, de a leírás alapján lehet az 1604-es nürnbergi második kiadás is, ld. RISM H 2337
- 35) Dominicalia geschriben
- 36) Peuerl, Paul: Weltspiegel /// Das ist: Neue teutsche Gesänger ... sampt zweyen Canzonen, welche nit allein zu singen sondern auff mancherley

- Instrumenten lustig zugebrauchen mit 5. Stimmen Componirt. Nürnberg 1613.
RISM A/I/6 P 1667
- 37) Grandi, Alessandro: Madrigali concertati /// a due, tre e quattro voci per cantar e sonar nel clavicembalo, chitarrone, o altro simile stromento. Venetia 1615.
RISM A/I/3 G 3463
Bárdos leírásában a szerző: maestro di capella vel duomo di Ferrara, ami behatárolja a nyomtatás idejét.
- 38) Eiusdem (Alessandro Grandi) moteti — RISM szerint 35 kiadvány lehet vö. RISM A/I/3 G 3417–3451; nyomtatási hely: Venetia (két kivétel: Ferrara, Palermo); kiadás éve: 1610–1637
- 39) India, Sigismondo: Madrigali. Libri 2.²² — RISM szerint 9 kiadvány lehet vö. RISM A/I/4 I 19, 20, 21, 25, 27, 29, 30, 35, 36; nyomtatási hely: Venetia, Milano, Róma; kiadás éve: 1606–1624.
- 40) Gentile, Ortensio: Madrigali. — RISM szerint:
Il primo libro de madrigali a cinque voci ... con un madrigale, in modo di sinfonia, et una romanesca a quattro. Venetia 1616.
RISM A/I/3 G 1578 — egyedüli nyomtatott mű
- 41) Pecci, Tomaso: Madrigali /// a cinque voci. Venetia 1602 (+ három későbbi kiadás: 1605, 1609, 1616); ... libro secondo. Venetia 1612 (1617).
RISM A/I/6 P 1105–1108; 1116, 1117
- 42) Radesca di Foggia, Enrico: Madrigali /// a cinque, et otto voci con il basso continuo ... libro primo. Venetia 1615.
RISM A/I/7 R 20
- 43) Puliti, Gabriello: Canzoni. — RISM szerint csak egy címben canzona-megjelölés: Fantasie, scherzi, et capricci da sonarsi in forma di canzone con un violino solo o vero cornetto, con il basso principale ... opera decimona. Venetia 1624.
RISM A/I/7 P 5659
- 44) Visconte, Sisto: Le sirene /// adriatiche, a tre voci ... opera terza. Venetia 1615.
RISM A/I/9 V 2110
- 45) Porta, Ercole: Lusinghe d'amore
RISM-ből, Eitnernél hiányzik; Grove 20, 180 (Jerome Roche): Madrigali, 3v. Venetia 1626 — elveszett, valószínűleg egyezik a Lusinghe d'amore, 3-szólamú canzonetta gyűjteménnyel.
- 46) De Benedictis, Donato: Harmonici concentus /// quaternis, ternis, binisque vocibus super organicam partem concinendi ... opus primum. Venetia 1614.
RISM A/I/2 D 1285 — egyedüli nyomtatott mű

²² Ez a tétel, valamint a 44. számú (Visconte: *Le sirene* ...) a lista végén még egyszer szerepel; valószínűleg kétszer leltározták.

- 47) Civita, David Hebreo: *Premittie armoniche* /// a tre voci. Velence 1616
RISM-ből hiányzik, Eitner II, 452; Grove 5, 888 (Don Harrán) — egyedüli nyomtatott mű
- 48) Viadana, Berardo Marchese da: *Primavera ecclesiastica* /// adorna di sacri fiori musicali a 2–4 voci con basso continuo.
RISM-ből, Eitnerből hiányzik; Bárdos szerint és Grove 26, 516 (Jerome Roche): Velence 1616.
- 49) Comanedo, Flaminio: *Madrigali*. — RISM szerint:
Secondo libro de madrigali a cinque voci ... con il suo basso continuo per sonar nel clavicembalo, o altro simile stromento, opera quinta. Velence 1615. (Első kötet nincs.)
RISM A/I/2 C 3484
- 50) Pace, Pietro: *Motetti* — RISM szerint kilenc kötetből bármelyik lehet:
Il primo (terzo, quarto, quinto ... l'undecimo) libro de motetti a 1. 2. 3. et 4 voci ... con il suo basso per sonar nell'organo. Velence, Roma 1613–1625.
RISM A/I/6 P 3, 4, 5, 6, 9, 10, 11, 13, 14
- 51) Boschetti, Giovanni Boschetto: *Sacrae cantiones* /// binis, ternis et quaternis vocibus concinendae, liber primus, cum basso ad organum, opus secundum. Velence 1616. ... quinis octonisque vocibus concinendae, liber tertius, opus quintum. Róma 1620.
RISM A/I/1 B 3786 vagy 3788
- 52) Pasquino, Bernardino: *Le musiche*
RISM-ből hiányzik, Eitner VII, 329; a műről (esetleg gyűjteményről) nincsen adatunk
- 53) Orlandi, Camillo: *Arie a tre voci*. — RISM szerint:
Arie a tre, due et voce sola ... opera seconda. Velence 1616.
RISM A/I/6 O 107 — egyedüli nyomtatott mű
- 54) Brunelli, Antonio: *Scherzi et canzonette*. — RISM szerint három kiadás jöhet számításba:
Arie, scherzi, canzonette, madrigali, a una, due, e tre voci / per sonare, e cantare ... opera nona. Velence 1613; ... con ogni sorte di stromenti libro secondo, opera decima. Velence 1614. ... per cantare sul chitarrone, et stromenti simili ... libro terzo, opera duodecima. Velence 1616.
RISM A/I/1 B 4645, 4646, 4647
- 55) Cecchino, Tomaso: *Amorosi concetti* /// madrigali a voce sola facili per cantare et sonare nel clavicembalo, chitarone o liuto ... libro primo. Velence 1612; másik lehetőség: *Amorosi concetti, il terzo libro de madrigali a una et due voci* ... opera settima. Velence 1616.
RISM A/I/2 C 1668, C 1671
- 56) Strauss, Christoph: *Moteta*. — RISM szerint:
Nova ac diversi moda sacrarum cantionum compositio, seu motetae, 5. 6. 7. 8. 9. & 10. tam vocibus quam instrumentis varijs (ut ad illas superi-

us ac in indice annotatum est) maxime accommodatae ... liber primus, editio prima. Bécs 1613.

RISM A/I/8 S 6935

- 57) Erthel (Ertl), Sebastian: Hymnus. /// B. Jacoboni Tudertini

Bárdos: München 1616.

Grove 8, 309 (Renate Mutschlechner) 4-szólamú, München 1616, elveszett
Eitner 3, 352 nem ismer ilyen nyomtatványt

- 58) Passion Christi figurali

- 59) Rivander, Paul: Pratum musicum. — RISM szerint:

Prati Musici. Ander Theil, Darinnen Neue Weltliche Gesäng von 3. 4. 5. und 8. Stimmen mit lustigen auch anmuthigen Amorosischen Texten gantz wol zu singen: Benebens etlichen Paduanen, Intraden, Currenten und Tántzen nach allerhand Instrumenten Sonderlich aber auff Violen zugebrauchen. Ansbach 1613.

RISM A/I/7 R 1767

- 60) Canzonetti di diversi autori

- 61) Sayve, Lambert de: Teutsche Liedlein /// mit vier Stimmen. Bécs 1602.

RISM A/I/7 S 1124

- 62) Banchieri, Adriano: La pazzia senile. /// Ragionamenti vaghi, et dilettevoli ... libro secondo, a tre voci. Velence 1598.

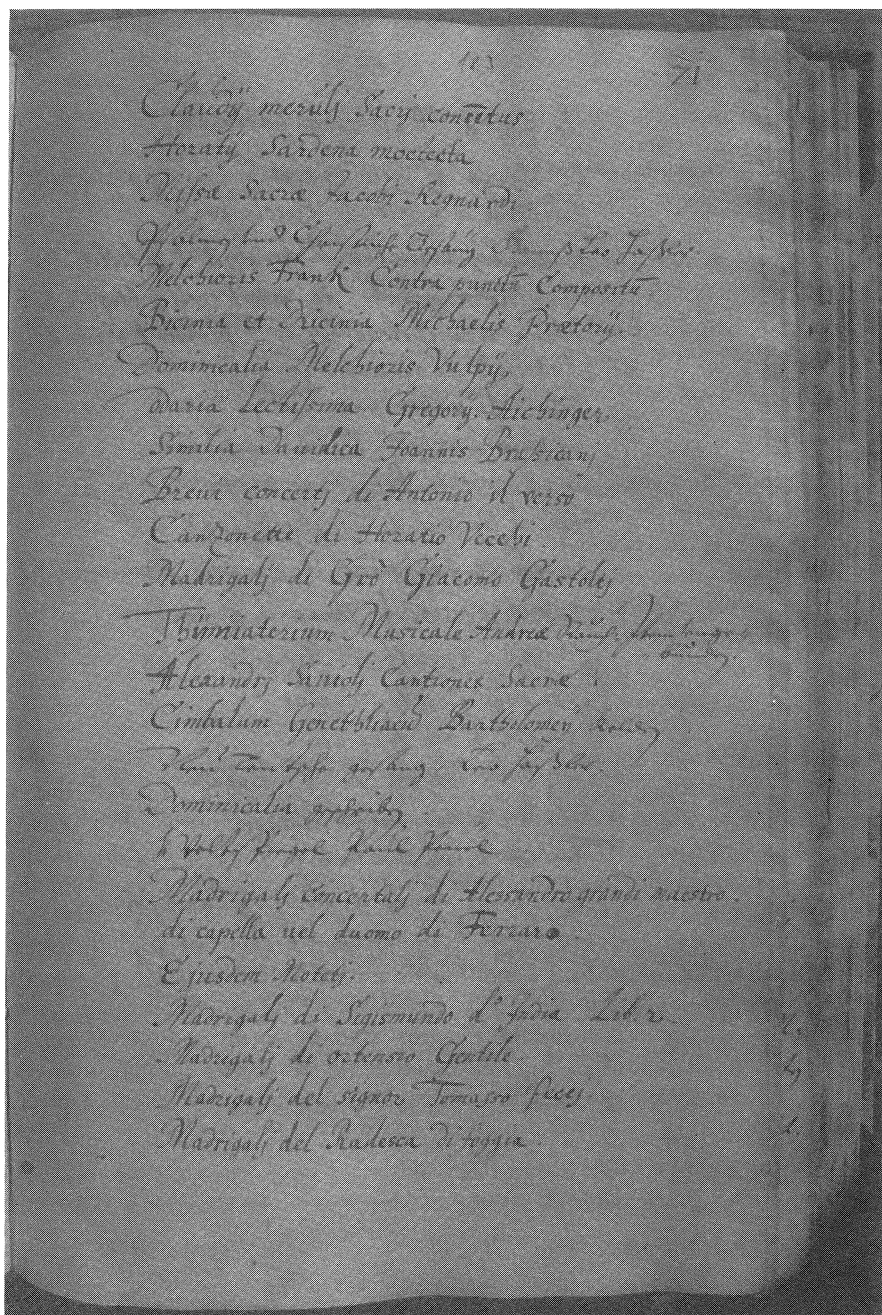
RISM A/I/1 B 816

* * *

A fiatal Wigeleb kántor halála után az a Holzhauser került a megüresedett állásba, akitől elsőként szerepel az ismertetett jegyzékben a fennmaradt mű címe. Amint azt Bárdos Kornél levéltári kutatásaiból ismerjük, Holzhauser nem sokkal Sopronba érkezése után ajánlatot kapott August von Sinzendorf bárótól, aki fiai tanítójául hívta meg a kántort, így Holzhauser nem sokáig gazdagíthatta a város zenei életét.²⁴ Sokkal inkább tette ezt az Ausztriából menekült Andreas Rauch, aki még Wigeleb kántor idejében foglalta el az organistaállást és maradt ott közel három évtizedig. Hasonlóképpen az őt követő organisták —köztük a Stark virgináلكönyv feltételezett leírója, Johann Wohlmuth—, ugyancsak hosszabb ideig és hatékonyan működtek az egyház és a város szolgálatában²⁵ — mint ahogyan az elmúlt évtizedekben tette ezt a pesti Deák téri gyülekezet életében a most ünnepeelt lelkész, organista-kántor: Trajtler Gábor.

²⁴ Holzhauser 1634 és 1638 között ismét Sopronban működött. Bárdos: *i. m.* 58., 370.

²⁵ A XVII. század végi soproni kántorok és organisták működéséről ld. Ferenczi Ilona: „Korálok a soproni Stark virgináلكönyvben”, *Magyar Zene* 42 (2004) 111–120.

Részlet Valentin Wigeleb soproni kántor hagyatéki inventáriumából
 (Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára; 1015/a 2, f 71)